

บทที่ 6

สรุป แนวโน้มความร่วมมือในอนาคต และข้อเสนอแนะ

เหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อปี 2547 เป็นจุดพลิกผันของสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ได้มีหลายฝ่ายที่ศึกษาปัญหาและออกมาให้ข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์สาเหตุรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในรายงานฉบับนี้ได้จำแนกปัญหาด้านต่าง ๆ และข้อเสนอแนะไว้แต่ละด้านดังนี้

1. เกิดจากปัญหาด้านการเมือง การที่รัฐบาลไม่เข้าใจและการมองปัญหาชายแดนภาคใต้ในแนวพุทธด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลายรัฐบาลหลงทางและดำเนินนโยบายที่ขัดกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่
2. เกิดจากการยึดติดกับประวัติศาสตร์ของความพยายามแบ่งแยกดินแดนหรือความต้องการผนวกเข้าสู่รัฐไทยของทั้งรัฐบาลและมุสลิมบางส่วนมากเกินไป
3. เกิดจากความบกพร่องของกลไกรัฐที่ไม่พยายามเข้าใจปัญหาและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในพื้นที่

สรุปความร่วมมือระหว่างไทยกับมาเลเซีย

แม้ว่าในช่วงปี ค.ศ. 2001-2008 ภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินของทั้งสองรัฐบาล จะมีปัญหาและอุปสรรคที่อาจกระทบต่อความร่วมมือของมาเลเซียต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ทั้งจากกระบวนการยุติธรรมหรือปัจจัยด้านการตัดสินใจของผู้นำของไทย แต่ปัจจัยแทรกซ้อนดังกล่าวก็ไม่สามารถทำลายความร่วมมือระหว่างไทยและมาเลเซียได้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ร่วมกันเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะด้านความมั่นคงร่วมกันนั่นเอง เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นผลประโยชน์ร่วมกันที่สำคัญที่สุด

ผลประโยชน์ที่มีร่วมกันด้านความมั่นคง ประกอบกับความผูกพันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและพรมแดนที่ถักทอหรือรวมสองประเทศเข้าไว้ด้วยกันอย่างใกล้ชิด ทำให้ทั้งสองประเทศหาทางประสานความเข้าใจกันอย่างรวดเร็วและได้รับการผลักดัน อย่างดีเยี่ยมจากทั้งภาครัฐและเอกชน จนทำให้ประเด็นปัญหาและอุปสรรคหลายประการ หดหายไป เช่น ปัญหาขบวนการคอมมิวนิสต์ ปัญหาสินค้าหนีภาษี ปัญหาการปักปัน เขตแดน หรือปัญหาเกี่ยวกับโจรก่อการร้าย

เมื่อปัจจัยเสริมสร้างความสัมพันธ์ได้รับความสำคัญมากกว่าปัจจัยที่เป็น ความขัดแย้ง โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-มาเลเซีย หลายด้านจึงมีความคืบหน้า ไปอย่างมาก แม้ว่าความร่วมมือหลายด้าน ไทยจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบมาเลเซียอยู่บ้าง แต่เป็นที่ทราบกันว่าในระบบระหว่างประเทศ เป็นไปได้ยากมากที่ทั้งสองประเทศ ที่สัมพันธ์กันจะได้รับจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เนื่องจากไทยมีข้อจำกัด หลายประการ โดยเฉพาะความมั่นคงทางการเมืองและขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น แม้ว่าไทยและมาเลเซียจะมีปัญหาความขัดแย้งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ ความร่วมมือระหว่างกันอยู่ไม่น้อย แต่โดยภาพรวมแล้วปัจจัยที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ ระหว่างกันกลับมีบทบาทและมีน้ำหนักมากกว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคเสมอ ซึ่งทำให้ ประเทศไทยและมาเลเซียจะยังคงมีความร่วมมือระหว่างกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ความเข้าใจอันดี

แนวโน้มความร่วมมือในอนาคต

ความสัมพันธ์ของไทยและมาเลเซียในอนาคตนั้น จะเป็นไปได้ในทางส่งเสริมและ สนับสนุนความร่วมมือด้านต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และด้านการศึกษา ทั้งนี้จากการที่ดา โด๊ะ ชรี อับดุลลาห์ อาหมัด บาดาวี นายกรัฐมนตรี ของมาเลเซียที่ได้มาเยือนไทยอย่างเป็นทางการในระหว่างวันที่ 11-13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 และได้หารืออย่างเป็นทางการกับ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้แสดงความยินดีที่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมุ่งที่จะส่งเสริมความร่วมมือในทุกสาขา ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยน

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือและความก้าวหน้าโดยเฉพาะภายใต้กรอบการทำงานของ คณะกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ชายแดนร่วม (JDA) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโก-ลก แห่งที่ 2 ที่เชื่อมโยงกับ บ้านบูเก๊ะตาของไทย กับ บุกิต บุนหงา (Bukit Bunga) ของมาเลเซีย นอกจากนี้ ทาง มาเลเซียยังแสดงความมุ่งมั่นริเริ่ม โครงการฝึกอบรมให้แก่ไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ รวมทั้งหาแนวทางการกระตุ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ของไทยกับพื้นที่ตอนเหนือของมาเลเซียด้วย

ซึ่งในการนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองยังแสดงความยินดีต่อความก้าวหน้าภายใต้ 5 ปี ของการดำเนินการ โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (IMT-GT) การผลิตก๊าซในพื้นที่พัฒนา ร่วม (JDA) การส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้น ความก้าวหน้า ด้านความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับสินค้าฮาลาล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันไม่ได้มีความจริงจังในการ แก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง แม้ว่าทุกรัฐบาลจะทราบดี ถึงความเป็นมาทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ข้อจำกัดทางศาสนา หรือแม้แต่ เงื่อนไขต่าง ๆ แต่กลับพบว่าข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นไม่สามารถทำให้รัฐบาลปรับ กระบวนการคิดที่จะยอมรับในความแตกต่างของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่กับชาวไทย ส่วนอื่นของประเทศได้

ด้วยเหตุข้างต้น จึงเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการ คลี่คลายปัญหาดังกล่าว ด้วยการนำแนวทางการกระจายอำนาจที่ส่งเสริมการปกครอง ตนเองไปดำเนินการปฏิบัติ และการยอมรับเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่มาเป็นแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังมากขึ้น ดังนี้

1. ทุกรัฐบาลควรอัญเชิญกระแสนุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างเป็นรูปธรรม

2. แก้ไขปัญหาความไม่สงบในระยะยาวโดยการเอาชนะใจประชาชนในท้องถิ่นให้ได้ด้วยการสร้างค่านิยมรักชาติ ทั้งนี้อาจเริ่มต้นจากรัฐบาลต้องแสดงความโปร่งใสในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือด้วยการปรับปรุงโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้เป็นที่ประจักษ์ ด้วยการสะสางและชี้แจงคดีความที่สร้างข้อกังขาในสังคมให้กระจ่างทั้งต่อสายตาคนไทยทั้งประเทศและสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่และไม่คิดถึงความเป็นคนชายขอบของสังคม

3. การแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรใช้หลักของรัฐศาสตร์นำนิติศาสตร์ เนื่องจากเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ไม่ทำให้ทุกฝ่ายตั้งเครียดและเป็นไปด้วยความยืดหยุ่นต่อกันมากขึ้น

4. ต้องสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย สร้างค่านิยมของความเป็นชาติผ่านภาษา ทั้งนี้อาจเริ่มจากการเผยแพร่ผ่านสื่อแขนงต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือสื่อออนไลน์

5. รัฐต้องเคร่งครัดกับการอบรม สร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้สึกรักและปกป้องคนไทยมุสลิมเช่นเดียวกับคนไทยพื้นที่อื่น และสร้างความเป็นเอกภาพทางความคิด เพื่อให้ทราบถึงปัญหา วิธีการแก้ปัญหา

6. ทุกรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับกระบวนการทางการเมือง และปล่อยให้การแก้ปัญหาคำเนินไปตามกลไกทางการเมืองเพื่อเป็นการลดการกระทบกระทั่งกัน

7. รัฐอาจส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเขตปกครองพิเศษ (special local government) เพื่อลดเงื่อนไขที่กลุ่มขบวนการนำมาอ้างเพื่อหาความชอบธรรม ทั้งในแง่ของการถูกรังแก ถูกละเมิดสิทธิ ให้เป็นบุคคลชายขอบ ฯลฯ และจงใจให้บุคคลเหล่านั้นหันมาร่วมพัฒนาชาติไทยมากขึ้น นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์ที่ยากจะเปลี่ยนแปลงได้ การตั้งเขตปกครองพิเศษจะเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้ปกครองตนเองและมีความภูมิใจในการเป็นชาวไทยมุสลิม แต่ทั้งนี้รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนและพัฒนาร่วมกันไปด้วย ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐบาลกลางหรืออธิปไตยของไทย ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะดึงใจคนมุสลิมให้ผูกพันกับแผ่นดินไทยอย่างแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา กับการแก้ปัญหาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยได้พยายามแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด ถูกทางบ้างผิดทางบ้าง ด้วยความรู้จริงหรือไม่รู้จริงบ้าง แม้กระทั่งปัจจุบัน ยังไม่เห็นหนทางของการยุติไฟใต้ได้ แต่กลับทวีความรุนแรงมากขึ้นหลายเท่าตัว การน้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปฏิบัติอย่างจริงจังจะเป็นหลักสำคัญที่จะนำไปสู่การลดความขัดแย้งในพื้นที่ลงได้มาก

หลักการดังกล่าวสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนได้ แต่มีปัญหาอยู่ว่าจะอะไรคือมิติที่จะต้องทำเข้าใจ เข้าถึง เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นการศึกษาเพื่อเข้าใจ เข้าถึง ประเด็นมิติต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างยั่งยืน

เข้าใจ หมายถึง การเข้าใจปัญหาและมูลเหตุของปัญหา หรือปัญญาที่เข้าใจความเป็นจริงทั้งหมดของความรุนแรง ทั้งประวัติศาสตร์ สาเหตุ ความสำเร็จ และความล้มเหลวของการแก้ปัญหาในอดีตและความเป็นไปในอนาคต เรียกว่าเข้าใจอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

เข้าถึง หมายถึง เป้าหมายของการเข้าถึงก็คือ ความสมานฉันท์ในหมู่ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร (สุริชัย หวันแก้ว, 2550ข, หน้า 112) เข้าถึงความจริง ไม่ใช่รู้เพียงผิวเผิน เข้าถึงความรู้สึกนึกคิดในความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งของตัวเองด้วย ถ้าไม่มีสติเราจะไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้ ถ้าไม่เข้าถึงความจริงก็แก้ไขปัญหาไม่ได้

พัฒนา หมายถึง “การพัฒนาต้องเน้นที่ความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย” (สุริชัย หวันแก้ว, 2550ข, หน้า 114) พฤติกรรม การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การพัฒนาที่ถูกต้องหรือสัมมาพัฒนาต้อง

อยู่บนฐานของความเห็นชอบและความคำริชอบหรือปัญญาอันได้แก่ ความเข้าใจ-เข้าถึง ดังกล่าวข้างต้น ถ้าปราศจากความเข้าใจ-เข้าถึง การพัฒนาก็จะผิดพลาดกลายเป็นมิจฉาพัฒนา แก้ปัญหาไม่ได้ ความรุนแรงเพิ่มขึ้น

หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จึงเป็นแนวยุทธศาสตร์หลักในการแก้ปัญหา ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างกว้างและลึกซึ้ง เป็นการแก้ปัญหาย่างละมุนละม่อม เนื่องจากเป็นแนวทางที่แฝงไปด้วยการใช้สติปัญญา กล่าวคือเป็นการปล่อยให้มี การทำความเข้าใจสภาพปัญหา ก่อน เมื่อมีความเข้าใจในตัวปัญหาหรือเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว ก็จะมีสติในการเข้าไปแก้ไขปรับปรุงเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปัญหา ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกระดับต้องนำไปศึกษาให้ถ่องแท้เพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป